

מגד

ירחיים

162

אדר תשע"ג

עלון חודשי להנחלת משנתו ומורשתו של מרן הראי"ה קוק זצ"ל

על משנת הראי"ה

"הארת פורים גדולה למאד, וקדושה גדולה מאירה בו בעולם". עולת ראייה עמ' תלט

יתבטל, ועוד שאפי' אם יסולק אור השכל מכלי הגוף הנה כחות הגוף בעצמם כבר קדושים הם, ושומרים מכל רע ומדביקים עצמם לשלמות האמתית שבאור פני מלך חיים, ע"כ המצוה אז לבסומי" (שם).

הרב מלמד אותנו שבארץ ישראל ניתן להגיע להשגה זו כל ימות השנה: "בְּאַרְץ-יִשְׂרָאֵל אֲפָשָׁר לְהַשִּׁיג אִיךָ שֶׁהַבְּשָׂר שֶׁל הַגּוּף הַיִּשְׂרָאֵלִי הוּא קְדוֹשׁ מִמַּשׁ כְּקִדְשַׁת הַנְּשִׁמָּה, וְאִין צָרָךְ כָּל-כָּךְ לְהַרְגִּיז אֶת הַגּוּף מִמְנוּחָתוֹ הַטְּבִיעִית, כִּי-אִם לְהַעֲלוֹתוֹ וְלְהַטְעִימוֹ טַעַם הָאֲמֵת שֶׁל חַיֵּי הַקְּדֻשָׁה הַשּׁוֹפְעִים מִקְּדֻשַׁת הָאָרֶץ, הַסְּפּוּגִים בְּאֵינְהָ הַמַּחֲכִים שֶׁל אֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל". (אורות ישראל ט' ח'). בארץ ישראל אין צורך לסגף את הגוף, ניתן להעלות את הגוף למדרגת הקדושה, בוודאי שאין הכוונה שניתן להשתכר בארץ ישראל כל ימות השנה, שהרי האדם חייב להישאר צלול בדעתו, אלא שבארץ לא קיים מאבק בין גוף לרוח, בפורים לעומת זאת מתגלה קדושת הגוף גם כשדעתו של האדם מסתלקת.

אם כך, נס פורים שאירע בגלות היה בו בחינה מיוחדת של הארה ארץ-ישראלית, התגלה בו קדושת הגוף של ישראל, גילוי השייך במיוחד לארץ ישראל. זו הסיבה שבעקבות ההצלה מגזירות המן נבנה בית המקדש השני. כשחכמים תקנו את ימי הפורים הם דאגו ל"כבודה של ארץ ישראל" ולא קבעו שערים המוקפות חומה מימי אחשוורוש ויקראו ביום ט"ו אלא ערים המוקפות חומה מימי יהושע בן נון. בזמן הנס עדיין לא בנו את ארץ ישראל, ואם היו קובעים על פי ימי אחשוורוש, החורבן היה נקבע לדורות. ר' סימון בשם רבי יהושע בן לוי חלקו כבוד לארץ ישראל שהיתה חריבה באותן הימים ותלו אותה מימות יהושע בן נון" (ירושלמי מגלה פרק א') חכמים ידעו שבימי הפורים התגלתה הארה ארץ ישראלית. וכבר לימד אותנו הרב ש"הַיְהוּדוֹת בְּגוֹלָה, לֹאֵל הַיְהוּדָה שְׁהִיא מְקַבֵּלַת מִטַּל הַחַיִּים שֶׁל קְדֻשַׁת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לֹא הָיָה לָהּ בְּסִיס מַעֲשֵׂי בְּעָצָם" (אורות עמ' סב).

בימי הפורים נתוודע למעלתנו הגדולה, מעלת עם ישראל המתגלית במיוחד כשהוא יושב בארצו.

הרב בניהו ברוך

ראש בית מדרש במכללה האקדמית צפת

פורים חותם את מערכת החגים של עם ישראל. החג הראשון הוא חג הפסח בחודש הראשון ופורים הוא החג האחרון בשנה בחודש השנים עשר. במבט שטחי נראה שחג הפורים קטנה מעלתו משאר החגים, שהרי אין אומרים בו הלל כיוון שהנס קרה בחוץ לארץ בזמן הגלות, עם ישראל ניצל מציפורניו של הצורר האגגי אבל נשארנו "עבדי אחשוורוש", לא הייתה גאולה שלמה (מגילה י"ד). בפנימיות התורה אנו מגלים את קדושתו של חג הפורים, בתיקוני הזוהר למדנו: "פורים אתקריאת על שם יום הכפורים" (תיקון כ"א) פורים נקרא על שם יום הכפורים וגדולה מעלתו של חג הפורים מיום הכיפורים, חכמי הסוד מלמדים אותנו שלעתידי ייהפך העינוי של יום כפורים לעונג הקיים בפורים. לכאורה הדברים קשים, הרי ביום הכיפורים אנו מתעלים למדרגת מלאכים ופורשים מכל דבר חומרי הקשור להנאות העולם הזה, לא אוכלים, לא שותים ולא רוחצים ואילו בפורים אנו אוכלים, שותים ומשתכרים. מגמות הפוכות?

הרב בעקבות "תיקוני הזוהר" מלמד אותנו שבפורים יש הארה גדולה וקדושה בעולם. קדושה זו נובעת מגילוי מיוחד של קדושת הגוף הישראלי: "ההארה הנמשכת ביום הקדוש הזה היא ממש מצד קדושת הגוף הישראלי" (שם). חז"ל (שבת פ"ח.) מלמדים אותנו שבהר סיני עם ישראל קיבל את התורה בכפייה, "כפה עליהם הר כגיגית", מסביר הרב שהדבר היה מצד הגוף, עם ישראל לא רצה לקבל את התורה בגלל הקושי של קיום המצוות המעשיות, מצד רוחם הם בוודאי רצו לקבל את התורה, שהרי זה כבוד לקבל תורה מהקב"ה. היה פער בין הרצון הפנימי - הרוחני ובין היכולת המעשית לקבל תורה. המן הרשע גזר להשמיד, להרוג ולאבד את כל היהודים, הגזרה הייתה על הגוף, השמדה פיזית. כשעם ישראל ניצל מגזרתו של אותו צורר, הם זכו לתיקון גופם, ויכלו לקבל את התורה מרצון. הגזירות זיקקו את הגוף של עם ישראל, הם השתחררו מהכוחות הרעים שהיו בהם עד אז. לכן בפורים אנו מקיימים את מצוות היום על ידי חיבור אל החומר, אכילה, שתייה ושכרות. בפורים אנו שותים ומשתכרים, המשתכר מאבד את דעתו, וכל אדם המאבד את דעתו חשוב כעובד עבודה זרה (ברכות ל"א), בדרך כלל השכרות גורמת לניתוק בין השכל לגוף, הגוף נשאר ללא דעה, ומגיע לסכנה. כל זה בימות השנה, אבל בפורים מתגלה שהגוף הישראלי הוא מזוקק וגם אם השכל מסתלק עדיין הגוף נשאר בקדושתו: "עצם הכלי מזוכך הוא ויכול לקבל אור שמחה גדולה ולא-

מחצית השקל

שמבטאת פריקת נזמי הזהב - העדיים (התכשיטים). מעמד הר סיני היה בבחינת "פנים בפנים דיבר ה' עמכם" (דברים ה' ד'). הרמח"ל אף מבאר בתיקונים (תיקון מ"א) כי הקב"ה התגלה לכל אחד בפנים שלו. הפנים הינם למעשה הגילוי והביטוי לייחודיותו של האדם - אין שני פרצופים שווים (תוספתא ברכות פ"ו). חטא העגל העמיד את עם ישראל כעם קשה עורף. אין ייחודיותו של אדם מתבטאת בעורפו, העורף של אחד היהו כעורפו האחר. מחצית השקל

של האחר. מחצית השקל באה להתמודד עם חטא העגל ולהחזיר לכל יחיד את ייחודיותו, על פניו זה נראה כאבסורד, שהרי אין לנו דבר חסר ייחודיות יותר ממטבע. הירושלמי במסכת

שקלים (פ"ב ה"ג) מביא שתי סיעות אמוראים הנדרשים למהותה של מחצית השקל. סיעה אחת סוברת כי מחצית השקל באה כנגד חטא העגל וסיעה שניה סוברת "לפי שמכרו בכורה של רחל". הגמרא במס' בבא בתרא (י) מתארת את עניינו של מחצית השקל כנשיאות ראש: "אמר משה לפני הקב"ה במה תרום קרן ישראל אמר לו בכי תשא". לשתי סיעות אלו יסוד משותף, הן חטא העגל והן מכירת יוסף מהותם הייתה טשטוש היחיד והמסתו וכנגדם באה מחצית השקל שעניינה נשיאת הראש, כלומר הרמת ייחודיותו וקרנו של היחיד. משה רבנו מתקשה כיצד מחצית השקל יכולה להתמודד עם הייחודיות של כל יחיד, שהרי אין לנו דבר יותר אחיד וחסר ייחודיות כדוגמת המטבע על כך עונה ר' מאיר במדרש תנחומא (פ"ז): "כמין מטבע של אש הוציא הקב"ה מתחת כסא הכבוד והראהו למשה וא"ל זה יתנו כזה יתנו, כל העובר על הפקודים כל העובר על סכומיא". ר' מאיר מבאר שהמטבע מבטא את הייחודיות של כל נשמה ונשמה החצובה מתחת כסא הכבוד המתואר על ידי מחצית השקל שהוא מטבע של אש. חיבור כל היחידים הנעשה על ידי מחצית השקל, לא נעשה על ידי המסת היחידים אלא על ידי מטבע של אש - מטבע שהגיע מתחת כסא הכבוד, המקום ממנו נחצבות כל הנשמות, מקום המבטא את הייחודיות של נשמת היחיד.

המשנה במסכת שקלים נפתחת באמירה כי "באחד באדר משמיעים על השקלים". על כך מבארת הגמרא במסכת מגילה (כ"ט:): "על השקלים מנלן? אמר רבי טבי אמר רבי יאשיה: דאמר קרא 'זאת עלת חדש בחדשו', אמרה תורה: חדש והבא קרבן מתרומה חדשה. וכיון דבניסן בעי אקרובי מתרומה חדשה, קדמינן וקרין באחד באדר, כי היכי דליתו שקלים למקדש". בכדי שיוכלו להקריב בניסן קרבן מתרומה חדשה, ומקדימים ומרימים תרומה זאת מהעם כבר במהלך חודש אדר, על כן כבר באחד באדר משמיעים על השקלים.

קרבת הציבור מוקרבים מתרומת הלשכה הנאספת על ידי מחצית השקל, כפי שמתואר בפרשת כי תשא (שמות ל' י"ב) "כִּי תִשָּׂא אֶת רֹאשׁ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לִפְקֻדֵיהֶם וְנָתַנוּ אִישׁ כֶּפֶר נַפְשׁוֹ לַה' בְּפִקְדֹת אֲתָם וְלֹא יִהְיֶה בָהֶם נֶגֶף בְּפִקְדֹת אֲתָם...". במובן הפשוט ביותר, הסיבה העיקרית בגינה פקידת בני ישראל נעשית באמצעות מחצית השקל הינה בכדי "שלא יהיה נגף בפקד אותם". במקום שהראשים ימנו השקלים נמנים. אך במובן העמוק יותר, הסכנה הגדולה בהליך המניין - סכנת הנגף - הינה הסכנה לאיבוד זהותם וייחודם של כלל הנפשות הנמנות. כל יחיד ויחיד הינו עולם ומלואו, נשמה אלוקית ייחודית, על כן ישנה סכנה שייחוד זה יעלם ויהפך לסתם מספר. ר' סמאי דרש(שבת פ"ח). "בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע, באו ששים ריבוא של מלאכי השרת, לכל אחד ואחד מישראל קשרו לו שני כתרים, אחד כנגד נעשה ואחד כנגד נשמע. וכיון שחטאו ישראל, ירדו מאה ועשרים ריבוא מלאכי חבלה, ופירקום. שנאמר 'ויתנצלו בני ישראל את עדים מהר חורב' " מעמד הר סיני העצים את הייחודיות של כל אחד ואחד מישראל וכל אחד זכה לשני כתרים.

בחטא העגל עם ישראל המיס את הכתרים המייחדים כל אחד ואחד מישראל לכדי עגל אחד גדול (כפי

הרב צבי יהודה הכהן קוק זצ"ל ליל הסדר תרנ"א - פורים דפרזים תשמ"ב

תורת אמת הייתה בפיהו

לפנינו תגובתו ההמומה של הרצי"ה למקרא הודעת משרד הבריאות הישראלי שהתפרסמה בעתון הצופה, כי אין שום חוק המחייב אדם מישראל לבוא לעזרת חברו ולהצילו.

חוק לישראל?

נשתוממתי ונכלמתי בראותי ב"הצופה" של כ"ה מרחשוון מודפסת באותיות עבריות שחור על גבי לבן הודעה של משרד הבריאות הישראלי, כי יש חוק נורא ואיום כזה אשר אין בו שום דבר המחייב אדם לבא לעזרת חברו ולהצילו.

ואנחנו הלא מאז מעולם ידענו את **חוקנו העליון**, את ציווי הברור והמוחלט של יוצר האדם ונותן התורה כי **"לא תעמוד על דם רעך"**, כי הרואה את חברו שהוא טובע, או חיה רעה באה עליו או ליסטים באים עליו, חייב הוא להצילו בנפשו, וגם להשיג ולשכור מצילים, ו"איזהו חסיד שוטה זה שאם אישה טובעת בנהר והוא אומר אין זה דרך ארץ להסתכל בה ו"להצילה", ומצווה לחלל את השבת, וגם את יום הכיפורים, וכן לעבור על איסורים אחרים שבתורה, בשביל הצלת נפש, ואפילו בספק סכנה (ועי' אורח חיים ומשנה ברורה סי' שכח). ועל אחת כמה וכמה תפקידו של רופא, אשר כל מהותו ועניינו הלוא הוא שמירת הנפש.

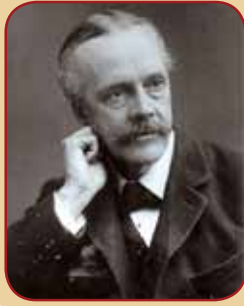
בהיותי בימי מלחמת העולם הראשונה בשנות תרעז-תרעח, בעיר סאנט-גאלן אשר בשוויץ, באה שם בשעה מאוחרת בלילה אל הרופא ד"ר רייכנבאך אשה לא יהודייה ממרחקי קצות העיר, והזעיקה אותו לבוא לטיפול בחולה, ובשאלו אותה למה באת אלי הנה והלא יש בסביבתך כמה רופאים מובהקים, ענתה לו: מפני שאני יודעת שאתה יהודי, מובטחני בך שתענה לקריאתי ותלך גם בשעה מאוחרת כל-כך.

ואנחנו עכשיו בחוקיותנו זו של מדינתנו, אשר נאמר עליה שהיא מדינה של חוק ולא של ההלכה, הלא תכסנו כלימתנו, נשתחרר ממועקת עול הגויים הזה אשר על צווארנו, אל התחדשות אור אמתתנו הישראלית על ציון ומקראיה!

הרצי"ה, לנתיבות ישראל ג' עמ, רמט ת

מין הרב קוק במאורות הראי"ה (עמ' קסז מכת"ק) מבאר שהמושכלות הראשונות בטבעו שוות בין בני אדם, והם בבחינת הכסף אלא שהמושכלות הראשונות הם רק מחצית השקל וההשלמה היא המחצית השניה שהיא נדבת הלב והאש הוא אור מעולה מההארה הפרטית של כל יחיד ובאש השמימי יש את האחדות הבונה את הציבור וכך כותב הרב: **"ענין מחצית השקל, ומטבע של אש. י"ל דהשכלת האדם במושכלות ראשונות בטבעו, שע"ז הוא קונה דעת ויראת אלקים, הוא רק בגדר כסף, שע"י קונה מושכלות מועילות. ולהורות נתן לנו, שלא נחשב שכל ההשגה בא ע"י מושכלות שבטבע, לכן בא לומר שרק מחצית השקל יש בטבע, וזהו "העשיר לא ירבה והדל לא ימעיט", שהמושכלות הראשונות כוללים הכל בשוה, והמחצית השני הוא נדבת הלב. וכמו שאש צריך לאור העין ואז מאיר ומועיל, כמ"כ המושכלות ראשונות צריכים לטהרת הנפש. וגם האש, כשיש אור מעולה ממנו, אינה משמשת כלום באורה, כי שרגא בטיהרא מאי מהניא, כמ"כ המושכלות ראשונות, במקום שדברים גדולים מהם מאירים נתיב, כמו רה"ק ונבואה וכיו"ב, אין להם ענין שימוש. וזהו כמין מטבע של אש הראהו, והכיר פרט השימוש שיש בו. וזה האופן שומר שלא יהי' כל אחד בונה במה לעצמו, מפני שאין שכלו דומה לשכל חבירו, וזהו שלימות לאדם. וע"כ יש להם מנין מצד פרטיותם, שכ"א הוא בנין בפני עצמו. אבל יוכלו במחנה של טהרת הנפש, שנפשותם כלן קשורות ביחודו ית', ובידיעות הכוללות הבאות מאור אמונה ורה"ק. וזהו "ולא יהי' בהם נגף בפקד אותם". וזהו **"במה תרום קרן ישראל"**, דהיינו חכמתם והבנתם, אמר ב **"כי תשא את ראש"** דהיינו ידיעה זו להבחין באחדות הבא מצד סגולת מחצב הנפשות, וידיעות המתאחדות מצד ביאתם למעלה ממקור השכל האנושי."**

הרב ראם הכהן
ראש ישיבת עתניאל

הלורד ארתור ג'יימס בלפור (תר"ד - תר"צ / 1848-1930), ראש ממשלת בריטניה ונוצרי דתי. הכריז ב"ב" במרחשון תרע"ח בהיותו שר החוץ את "הצהרת בלפור", ה"רואה בעין יפה" הקמת בית לאומי ליהודים בארץ ישראל. הצהרת בלפור - היתה הודעה רשמית במכתב קצר ששלח בלפור לנשיא ההסתדרות הציונית בבריטניה הלורד ליונל רוטשילד. ההצהרה באה בעקבות פעילותם של מנהיגים ציוניים להכיר בא"י כביתו הלאומי של עם ישראל. הלורד ג'יימס בלפור צידד בציונות על רקע דתי. בשיבת היהודים לארצם ראה צו אלוקי ובהצהרה – זכות שהתגלגלה לידי העם הבריטי. ברבות הימים גם כתב: "בסיכומי של חשבון היה זה, בהשקיפי לאחור, הדבר הראוי ביותר שעשיתי בחיי". מן הרב העריך והוקיר אותו וכך כתב בהספידו אותו – "נעלה הוא המנוח, השר, מכורש המלך, החסיד שבאומות העולם, והידיד הנאמן של עם ישראל". להלן האגרת:

בספר הספרים⁸ שהוא אור התבל כולה, בעבר ובעתיד נוגעות הם בהתגלות הברורה של ההצהרה הנצחית הזאת הקשורה כל כך עם שם הכבוד של המנוח הגדול הזה זכרו לברכה.

בשם היהדות הארצי ישראלית וכל עדותיה ומפלגותיה, ובקישורים ידועים בשם היהדות הכללית, שבכל העולם כולו,⁹ הנני מביע בזה את רגשי השתתפותי בהאבל הגדול הזה, של העם הבריטי בהיפקד ממנו אחד מגדולי בניו ושל האנושיות האצילה כולה בהעדרו של איש התפארת ושאר הרוח אשר בקרבה.

בטוחים אנחנו, שהתוכן המלא של ההצהרה הגדולה שעל פי ממשלת הוד מלכותו, יצאה להיות ידועה לכל האנושיות התרבותית, ע"י המנוח הנשגב, שמקורה היא מקור החיים, הנעלים של רוח ד' ודבר קדשו המחיה תבל ומלואה, זה התוכן יתמלא¹⁰ בכל הדר כבודו ליפעת הפאר של עם ישראל ושל האנושיות כולה, בקשר עם ממשלת הוד מלכותו ירום הודו. למרות כל הזעזועים של הרגשות?

הקטנים¹¹ בני החליפות הרגעית יקום דבר ד' אשר בפי נביאי האמת והצדק,¹² על ידי כל מסבות החיים ושיבת ישראל אל ארצו אשר הובעה בהצהרה הגדולה הזאת, תקח לה את עמדתה הרחבה והגאונית לטובת כל יושבי ארץ הקודש וכל האדם אשר על פני התבל כולה.

ימסור נא הוד מעלתו את הבעת נחומיו ורגשות הוקרתו להמנוח הגדול, להממשלה המרכזית בלונדון הבירה ולהמשפחה הכבודה אשר האדם היקר הזה ה' אחד מבניה.

הנני מתכבד אדוני הנעלה עבדו הנאמן הסר למשמעתו, ברגשי כבוד הנעלים מאד ביראה, בברכה נאמנה, מהר הקודש מירושלים, העבד הנאמן, להוד מלכותו.

ליקט וערך הרב ארי יצחק שבת

8. בדומה לכך, כותב הרב בהספדו "לזכר לורד בלפור", (שם, עמ' 249), "מקורה של ההצהרה... שמשם יונקות כל זכותינו הנצחיות על ארצנו הקדושה... התנ"ך ספר הספרים והשפעתו על האנושיות וחוהה, בין ברצונה בין שלא ברצונה, הוא יצר לנו את ההצהרה ואת בעל ההצהרה"⁽¹⁾
9. יש כאן עדות מעניינת לתחושת האחריות והשלחות שהרגיש מן הרב זצ"ל בתפקידו כרב הראשי, בתור הנציג של היהדות כולה, בכל העולם, מבחינה מסוימת.
10. כלומר שהתוכן המלא של ההצהרה יתקיים על ידי הבריטים, כפי שהצהירו.
11. כנראה הכוונה למאורעות תרפ"ט שהיו שנה קודם לכן, ולנסיגתו של הערבים למנוע את ביצוע הצהרת הלורד בלפור. אף בהספדו של הרב, "לזכר לורד בלפור" (מאמרי הראיה, עמ' 249), מזכיר הרב שלמרות גדלות ונצחיות ההצהרה, קיימת בפועל "התמעטות דיוקנה במעשה, לא באשמתו של בעל ההצהרה...". הרב מזכיר שם שכורש בזמנו בסוף התקלקל והחמיץ את שליחותו, לעומת בלפור שנשאר נאמן עד מותו, ומזהיר הרב את "המתחמצים למיניהם" היום ללכת בעקבות בלפור ולא בעקבות כורש, כי מזימותיהם לא יצליחו.
12. על פי ברכת ההפטרות. מדגיש הרב שהנציב העליון, שכאמור, הוא מופקד על הצדק בארץ, בוודאי אמור לדאוג לקיום דברי נביאי הצדק.

מצ"ב "תפילת אל רחמים" שחיבר מן הרב עם פטירתו של בלפור שהועברה לידיו באדיבותו של הרב זאב נוימן ועל כך תודתנו.

תפילת אל מלא רחמים*

אל מלא רחמים שוכן במרומים
המצא מנוחה נכונה ואורה
וחדוות נצח
לנשמת האדם הגדול והנשגב
צבי תפארת ברואי צלמך,
החסיד והישיר השר הגדול
ארטור דז'יימס לורד בלפור,
שהלך לעולמו,
בעבור רוחו הנאמנה לבית ישראל
ונחלת קודשו,
לכן בעל הרחמים יסתירהו בסתר
כנפיו לעולמים
ויצרו בצרור החיים את נשמתו
וזכרו יהיה ברוך לעולמים וינוח
בשלום על משכבו
ונאמר אמן.
*הועבר למלך בריטניה ע"י הרב

הודי מעלתו הנציב העליון והמפקד העליון לארץ ישראל סיר דזון סינסילור² ירום הודו. אתכבד בזה אדוני הנעלה להביע לפני הדרת כבודו בתור האישיות הגדולה, העומדת על משמרת הצדק³ בארצנו הקדושה,⁴ מטעם ממשלת הוד מלכותו, מלך אנגליה ירום הודו, לפתח את החיים המדיניים,⁵ החברתיים התרבותיים, והכלכליים של הארץ הזאת, בהתאמה להתפקיד הגדול אשר הוטל⁶ על העם הבריטי, בעל המנדט וממשלתו אשר התמצית העליונה והאצילית שבכולם מצאה לה את ביטויה בהצהרה שמוציאה לאור עולם, היה זה האיש הגדול והבריטי הגדול, המדינאי המובהק בעל המדע, ואציל הרוח לורד ארתור ג'יימס בלפור שלדאבון נפש כלנו נלקח מאתנו כעת דוקא בימים אשר הופעתו הרוחנית היתה כל כך זקוקה לנו, עם ישראל, וגם לבריטניה, ולאנושיות כולה. שהרבה ערכי הכבוד והתפארת הנצחיים, הנובעים ממקור הקודש של דבר ד' אשר

1. האגרת בכת"ק של מן הרב קוק זצ"ל, נמצאת במרכז התיעודי שבבית הרב. לא רשום תאריך על האגרת, אך היא בוודאי סמוכה לפטירתו של השר בלפור, י"ט באדר תר"צ / 1930.
2. ג'ון צ'נסלור (תר"ל - תשי"ב / 1870-1952) היה הנציב העליון הבריטי השלישי על ארץ ישראל תרפ"ח. צ'נסלור הפרו-ערבי, סימן שינוי במדיניותה של אנגליה כלפי היישוב היהודי בארץ וכלפי הצהרת בלפור בכלל בעקבות החלפת הממשלה באנגליה. למשל, הוא עזר לכתוב את ה"נייר הלבן" של פוספילד להגביל עליית יהודים ואף הגביל מכירת קרקעות ליהודים (ראו: י. שוכמן תרצ"א / 1928-1931). להערכת תקופת צ'נסלור בנציבות הא"י (ראו: א. דב, 22 - 20 בנובמבר 1931). מעניין לציין שבעת כתיבת האגרת, למרות שהנציב העליון כיהן בארץ כשנתיים, כפי הנראה עוד לא "החליט" הרב כיצד לאיית את שמו בעברית. הרב התחיל לכתוב כאן קודם: צב, ואז מחק וכתב כפי שמובא למעלה.
3. יתכן שמרמז בנימוס שבאחריותו של הנציב הייתה הזווטה של מאורעות תרפ"ט.
4. "ארצנו הקדושה" הוא ביטוי שמופיע מאות פעמים אצל מן הרב זצ"ל, לעומת "ארץ הקודש", שמופיע פחות מחצי מזה. על כן נראה שבספק כיצד לפענח בכתביו, להוביש להעדיף "ארצנו הקדושה".
5. מרמז הרב שמטרת המנדט הוא להוביל לשינוי מדיני, כלומר הקמת "הבית הלאומי לעם היהודי"???
6. מתאים מאוד למה שהביא מורנו הרצ"ה קוק (לנתיבות ישראל א, עמ' 98), שבאספיה ציבורית בלונדון ראל הצהרת בלפור, אמר הרב, "כן יש, לאו דווקא להודות, אלא בייחוד לברך את אנגליה על זכות זו, שזכתה להיות מחזיק, מסייע ותומך, בתקומת נצחיותה של כנסת ישראל".
7. "לזכר לורד בלפור" (מאמרי הראיה, עמ' 250 - 249), "התנ"ך... הוא נתן לנו בין אומות העולם את בחייו חסידיהם, שהמורם מהם בדורנו היה האיש בלפור... באמת נעלה הוא המנוח, השר, מכורש, המלך... החסיד שבאומות העולם והידיד הנאמן של עם ישראל".

מגד ירחים

עלון חודשי בהוצאת "בית הרב"
רח הרב קוק 9 ת.ד. 6275, ירושלים 91062
טל: 02-6232560, פקס: 02-6242908
betharav@zahav.net.il www.moreshet.co.il/beit-harav
ניתן לקרוא את העלון "מגד ירחים" גם באתר: www.yeshiva.org.il
עריכה: שושנה רייך
עיצוב גרפי: ש. יוסטמן